ulici Dušan zastavuje a teď se najednou nemůže rozjet.

— Myslíš, že to tak jde? — ptá se Mirek. Znovu mi letí před očima představení, ta krásně složitá hra. Mirek v postavě chóru, jako komentátor, svědomí, odpůrce, kritik, tvůrce myšlenky a poznání.

— Nevím, musím si to všechno přebrat — cítil jsem, že něco bylo sděleno, něco ne. Moderní svět a jeho úzkosti se tlačí do vědomí.

Sedíme v autě. Čas se zastavil. Hovoříme o smyslu života, o jeho morálce, o všem, co milujeme, co nás zlobí a co by se ještě dalo dělat a nejenom v divadle.

Stali jsme se podezřelí s autem stojícím vlastně na křižovatce a tak nakonec Dušan zachraňuje situaci, když přesvědčuje hlídku SNB, že to téčko, v němž stojíme, ani vlastně křižovatkou není a že zastavil jen proto, abychom mohli s Mirkem vystoupit. A když ten dobrý muž navíc slyšel, že by měl chórus pracovat v obráceném gardu, být zpočátku sebejistý, aby postupně znejistěl tak, jak Antigona postupně naopak se jednoznačně utvrzuje, měl nás všechny možná za neškodné blázny a propustil nás bez pokuty.

ZDENĚK KOTKA

ALOIS MÜLLER, režisér Čs. televize Ostrava, dlouholetý vedoucí souboru v Hrušově a jeho režisér, nyní umělecký vedoucí souboru Impuls — DKP Vítkovice:

Setkali jsme se spolu hodněkrát. A v mnoha rovinách. Jako herec a režisér. Jako dramaturg a režisér. Jako herec a televizní režisér. Byl recenzentem a kritikem mých profesionálních inscenací. Viděl jsem i jeho režijní pokusy. Při všech těchto setkáních mě ovanula jeho zvláštní lidská plachost, názorová seriózností a v neposlední řadě neutuchající nadšení.

S jistotou se dá říci, že měl všechno a hlavně všechny, kteří měli co do činění s divadlem, rád.

Často jsem pozoroval při reprízách s jakou neokázalostí, se zaujetím pro myšlenku a přitom se živočišnou rozkoší, se vyjadřoval. Jak se soustředěně snažil divákovi sdělit to, co měl na mysli autor.

Když jsem se ho jednou ptal, proč hraje divadlo, proč občas i režíruje, vždyť jeho teoretické, zvláště dramaturgické ambice jsou nejvýraznější, odpověděl mi docela prostě: „Musím se toho, o čem si chci utvořit nějaký názor, alespoň letmo dotknout. Jinak by to asi nebylo poctivé".

Počátkem srpna bývá obvykle krásné a teplé počasí. Ležíme na stráni za Dřevíčem, z dálky se nesou ztlumené zvuky dechovky. Pole voní ještě obilím nedávno pokoseným. Co všechno jsme v tomhle kousku země kolem Hronova prožili:

— Slávu kolem „Nositele řádu".

— Pamatuješ, jak jsme na jednom čtrnáctidenním Hronově dělali časopis?

— Aby ne, prof. Votavová, Jaroslav Černý, dr. Jurák...

— V jednu v noci uzávěrka.

— Ve čtyři korektury.

— A proudy vášní v Sokolovně.

— Pravidelné procházky do Zlíčka...

— Hronovská představení, hronovské noci, hronovská ubytování, hronovská školení...

J. V. Klicpera: Veselohra na mostě. Miroslav Etzler v roli Učitele (1969)
FOTO ARCHIV

— Mistři analýzy, zážitky, přátelé, Klub mladých...

— Kde seženeme televizor na letošní mistrovství ČSSR v atletice?

Hudba kdesi v dálce utichla, slavnostní slova k nám nedolétla. Jeden Hronov byl opět zahájen. I na té stráni za Dřevíčem.

ZDENĚK KOTKA

DUŠAN ZAKOPAL, člen souboru Impuls DKP Vítkovice, bývalý člen souboru v Hrušově:

Jak jsem Mirka poznal? Poznával jsem ho celých 25 let, co jsme se znali. A myslím, že nakonec ani zcela nepoznal, protože naše ochotnické zaujetí je jen jednou ze stránek lidského života. My se setkali, jak jinak, v Hronově v roce 1956. Mirek hrál v souboru ZK Vítkovice v Selské lásce a já ještě jako student v souboru ZK Tatra Smíchov. Slovo dalo slovo a že kdybych po studiu nastoupil do Ostravy, ať se ozvu. A pak jsme se setkali v hrušovském a vítkovickém souboru a zdálo se, že navždy v souboru Hrušovských chemických závodů. Bylo to velice šťastných devět let ochotnického tvůrčího zápalu a Mirek na tom měl nemalou zásluhu.

Jeho podíl na těchto létech? Byl jednou z vůdčích osobností hrušovského souboru. Vedle režiséra Müllera, tehdy profesionálního herce, byl Mirek ve svých čtyřicetidvou letech jedním z nejlepších a již vyzrálých ochotnických herců. Jeho přehled v divadelní teorii a orientace dramaturgická ovlivnily repertoár hrušovského souboru, který na sklonku šedesátých a na počátku sedmdesátých let tvořil špičku ochotnického divadla v ČSSR. Uváděl v osobitém výkladu tituly v ochotnických podmínkách neobvyklé: Smoček — Bludiště a Podivné odpoledne dr. Zvonka Burkeho, Boplt — Člověk pro všechny časy, Anouilh — Antigona, Klicpera — Veselohra na mostě, Brecht — Pan Putila a jeho služebník Matti, Daněk — Dva na koni, jeden na oslu, Leonov — Zlatý kočár, Maupassant — Kulička, Trapl — Tobě hrana zvonit nebude, Rozov — Čtyři kapky. Ve všech inscenacích hrál Mirek přední role a režisérovi byl důstojným partnerem jako dramaturg.

Partnerství na jevišti a co jsem si z něho odnesl? Měl jsem to štěstí, že v řadě her jsme s Mirkem byli „kontra" spoluhráči. Začalo to nenápadně v Tvrdohlavé ženě. On nezapomenutelný Zlatohlav — já učitel Pěnkava. Ve Smočkově Bludišti: on Muž a já Vrátný. To byla veliká škola. Hledání věcnosti, konkrétnosti a pravdivosti jevištního jednání, což bylo vyvoláno hlavně Mirkovou hereckou přesvědčivostí. On, který se s filozofií dost ztotožňoval, však dokázal u této postavy přece jen mít něco navrch. Já bral Vrátného víc od podlahy a Mirek mi často vynadal za „masírování", kterého jsem se vůči němu tímto způsobem hraní dopouštěl. Ale poznání, že jevištní pravda je nejúčinnější v jednoduchosti sdělení, stálo za to.

Pak tu byl vynikající Mirkův Thomas Moore v Boltovi a já hrál Cromwella. Jeho učitel ve Veselohře na mostě zůstane asi u pamětníků nezapomenutelným zážitkem. Hráli jsme ji víc než pět let. Zřejmě do té postavy vložil veškeré své poznatky učitelské profese. Humorem jemu vlastním dokázal ironizovat každého, kdo si myslí, že má vždycky pravdu. Jeho vykreslení lidiček, jejichž osobní miniproblémy přerůstají v jejich očích ve světodějné události, bylo perfektní. Mirkův učitelský byl umělecký výkon v pravém slova smyslu. Díky jemu jsem poprvé zažíval pocit tvorby na jevišti a radost z hraní. Kolik vzniklo improvizací, které se stávaly postupně pevnou součástí spoluhry. Mohly však vzniknout jen z precizního zvládnutí předlohy. V tom byl Mirek vskutku nedostižným příkladem.

Zdařilým dílem bylo spojení Klicperovy Veselohry na mostě a Maupassantovy Kuličky do diptychu nazvaného Láska, vojna a ctnost. V této podobě slavila inscenace úspěch i na zájezdu v SSSR.

Mirek byl znamenitým představitelem postav, které se nemohly ztotožnit s autoritou postavenou na moci, s ignorantstvím plynoucím z pohodlnosti myšlení. Těmto jevištním hrdinům dával vždy kus své osobnosti. Nepředstírat, v tom se stal pro mne vzorem.

Jak se na mně podepsal? Řada lidí v životě člověka ovlivňuje, tu v dobrém, tu v špatném smyslu. Po některých zůstanou rány, ale po některých trvalá znamení prospěchu. Mezi mnou a Mirkem Etzlerem bylo devět roků rozdílu. Svým chápáním divadla však byl o generaci dopředu. Nezapomenu na jeho hloubavost, důkladnost a poctivost při rozboru každé předlohy. Uměl číst mezi řádky, za nimi a nad nimi. Bylo to dáno především jeho osobností, životními zkušenostmi a zralostí, kterou nás tehdy předstihoval. Už vím, že nic není tak prosté a jasné, jak se to na první pohled zdá. Dnes bychom si možná v životě a také v divadle víc rozuměli. Stal se mi příkladem v píli a odpovědnosti při studiu role, při zkoumání postavy ze všech stran. V té víře, že co se jeví jako černé, může být i jiné, protože to může být vlastní zrakový klam.

A to nemluvím o jeho dramaturgickém čichu, umění rozboru textu i představení, o jeho porotování, zvládnutí divadelní teorie a v neposlední řadě o skromnosti, která sluší jen vzdělaným a moudrým.

Zvláštní kapitolou by byl jeho humor. Bylo v něm cosi ze studentské recese,